

Kdo je prokurist, kakšne pravice, dolžnosti in odgovornosti ima?

Če bi si želeli odgovoriti na vprašanje, ali je smiselno v podjetju imeti prokurista, je treba najprej pojasniti osnovne pojme in odgovoriti na več vprašanj. Zato pojdimo lepo po vrsti ...

Kaj je »prokura«?

Gre za posebno obliko pravno-poslovnega zastopanja, ki nastane z izjavo volj. Povezana je s poslovanjem gospodarskih družb in jo na drugih pravnih področjih navadno ne srečamo. Ker gre za vrsto splošnega pooblastila, zanjo veljajo določbe Obligacijskega zakonika.

Kaj obsega?

Obseg prokure določa Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1), ki v 35. členu navaja: »Prokura upravičuje za vsa pravna dejanja, ki spadajo v pravno sposobnost družbe, **razen za odsvojitve in obremenitev nepremičnin, za kar mora biti prokurist posebej pooblaščen. Omejitev prokure nima pravnega učinka proti tretjim osebam**«. S to določbo tretja oseba zanesljivo ve, da bo pogodba veljavna. Takšno poslovanje je **zanesljivo**.

Pri sklepanju pismenih pogodb je prokurist poleg svojega podpisa dolžan dopisati, da je prokurist, in sicer s kratico za prokuro: »**p.p.a.**« (latinsko: »per procura«).

Kdo je prokurist?

Prokurist lahko postane le fizična oseba, ki ni vezana samo na formalno imenovanje, ampak mora pred tem z imenovanjem tudi soglašati. Treba je vedeti, da prokurista veže prepoved konkurence, tako da ne sme opravljati iste dejavnosti za kakšno drugo konkurenčno družbo. Prokura se lahko vsak čas prekliče, zanimivo pa je, da Zakon o gospodarskih družbah med drugim določa, da prokura s smrtjo s.p. ne preneha (72. člen 7. odstavek ZGD-1).

Kdo podeli prokuro?

Prokuro podeli oseba, ki je upravičena za vodenje poslov. Pri s.p.-ju je to samostojni podjetnik sam, v osebnih družbah (d.n.o in k.d.) morajo za podelitev prokure soglašati vsi družbeniki, medtem ko je pri kapitalskih družbah (d.d. in d.o.o.) obvezno predhodno soglasje oseb, ki so upravičeni za vodenje poslov.

Prokura se lahko podeli:

- ločeno (v praksi zelo pogosto),
- skupno (v tem primeru lahko prokuristi pravni posel sklenejo le, če so vsi skupni prokuristi soglasni glede sklenitve določenega posla in navzven izjavijo takšno voljo. Razlog za skupno zastopanje je predvsem v medsebojnem nadzoru.

Družba mora podelitev in prenehanje prokure prijaviti za vpis v register.

Postopek pridobitve prokure

Potencialni prokurist mora na [točki VEM](#) podpisati izjavo, da soglaša z imenovanjem na poslovodno funkcijo prokurista:

- v gospodarski družbi (izjavo prokurista vam bodo pripravili na točki VEM),
- pri samostojnem podjetniku ([TUKAJ](#) najdete primer soglasja za imenovanje prokurista).

SLOVENSKA
POSLOVNA
TOČKA

REPUBLIKA SLOVENIJA

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ

Kdo je prokurist, kakšne pravice, dolžnosti in odgovornosti ima?

Podpisano izjavo imenovanega zastopnika lahko referentu točke VEM predloži tudi vlagatelj predloga za vpis, vendar mora biti v tem primeru podpis imenovanega zastopnika uradno overjen.

Prokurist se mora vpisati tudi v sodni register.

Razlike med prokuristom in poslovodjo

Gospodarsko družbo zastopajo osebe, ki so določene z zakonom ali aktom o ustanovitvi družbe na podlagi zakona. Zakoniti zastopnik lahko opravlja vsa pravna dejanja, ki spadajo v pravno sposobnost družbe. Družba, direktor ali skupščina delniške družbe lahko podeli prokuro eni ali več osebam po postopku, določenem v aktu o ustanovitvi.

Funkcija, naloge, odgovornosti in zadolžitve prokurista so podobne direktorjevim.

- **Direktor oz. poslovodja** zastopa družbo in vodi posle družbe. Direktor (eden ali več) v imenu in za račun družbe opravlja vsa pravna dejanja, ki jih družba opravlja. Družba ima lahko več direktorjev. Če se direktorje ne omeji na skupno zastopanje, govorimo o samostojnem zastopanju. V primeru samostojnega zastopanja je vsaka pogodba veljavna že, ko jo podpiše direktor. Druge morebitne omejitve direktorja (notranje omejitve) ne učinkujejo v razmerju do tretjih oseb.
- **Prokurist** je poslovni pooblaščenec. Razen odtujitve in obremenitve nepremičnin (za katere mora pridobiti posebna pooblastila) so njegova pooblastila neomejena. Prokurist ima funkcijo zastopanja proti tretjim osebam in ni organ odločanja niti organ vodenja v družbi. Nekatere omejitve prokure (ki jih tretji ne poznajo in so dogovorjene le med zastopnikom in prokuristom) nimajo pravnega učinka v razmerju do tretjih oseb.

Vsa dejanja, ki jih je prokurist upravičen storiti, lahko stori tudi poslovodja (direktor).

Preglednica: Razlike med prokuristom in poslovodjo

	Direktor/poslovodja	Prokurist
Zastopanje	po samem zakonu	na podlagi pogodbe ali pristojnega organa družbe
Funkcija	vodenje in odločanje	zastopanje nasproti tretjim osebam
Predstavljanje	upravlja družbo navznoter; tudi predstavlja in zastopa družbo navzven	predstavlja in zastopa družbo navzven

Načini, obseg in naloge zastopanja prokurista

Prokura se lahko podeli eni ali več fizičnim osebam. Če se prokura podeli več osebam hkrati, lahko le vse osebe skupaj zastopajo družbo.

Teoretično je možno, da bi prokurist s podeljenimi zelo širokimi pooblastili dejansko deloval kot član uprave. Morebitna notranja omejitve prokure nima nikakršnih pravnih učinkov nasproti tretjim.

V praksi se prokura podeljuje iz dveh razlogov:

- omogočiti poslovanje s.p. oziroma gospodarske družbe v primeru smrti, daljše odsotnosti ali poslovne nesposobnosti s.p. oziroma direktorja družbe,
- nadzor poslovanja članov uprave s strani lastnikov družbe.

38. a člen ZGD-1 ureja odpravo nasprotja interesov. S tem tako postavlja omejitve pri sklepanju poslov z družbami, v kateri ima prokurist ali njegov ožji družinski član ali vsi skupaj delež, ali je prokurist ali njegov ožji družinski član tihi družbenik druge družbe, ali je udeležen na njenem dobičku na katerikoli drugi pravni podlagi. Če ta delež dosega desetino osnovnega kapitala, mora soglasje za sklenitev tega posla dati nadzorni svet ali upravni odbor, če tega ni, pa skupščina. Brez soglasja je tovrstni pravni posel neveljaven. Če je delež manjši od desetine osnovnega kapitala, zadostuje zgolj obvestilo nadzornemu svetu ali upravnemu odboru v roku treh delovnih dni po sklenitvi oziroma obvestilo družbenikom na naslednji skupščini.

Kdo je prokurist, kakšne pravice, dolžnosti in odgovornosti ima?

Naloge prokurista lahko strnemo v spodnje točke:

- pravno zastopa podjetje ali gospodarsko družbo naproti tretjim osebam;
- sklepa/podpisuje pogodbe, dokumente in opravlja druge posle, ki so običajni pri opravljanju dejavnosti določenega podjetja;
- zastopa in predstavlja podjetje, ima odgovornost do skupščine oziroma direktorja;
- poroča nadzornemu svetu ali direktorju;
- sodeluje pri oblikovanju strateških ciljev in pri načrtovanju razvojne strategije;
- sodeluje pri pripravljanju kratkoročnih, srednjeročnih in letnih poslovnih načrtov;
- prevzema odgovornosti za razvoj in uvajanje sprememb v družbi ali ustanovi;
- določa in koordinira aktivnosti s podrejenimi vodji za izvajanje strategij, poslovnih ciljev in programov organizacijskih enot družbe ali ustanove;
- spremlja poslovne rezultate in posreduje informacije medijem;
- nosi odgovornost za zakonito poslovanje in delovanje podjetja ter odgovornost za doseganje zastavljenih ciljev in načrtov.

Ne more pa prokure prenesti na drugo osebo.

Obseg pogodbe o prokuri

Pogodba o prokuri je pogodba civilnega prava. Od klasičnih pogodb o delovnem razmerju se razlikuje v tem, da imata stranki pogodbe večjo svobodo pri določanju pravic in obveznosti, obsega zastopanja (morebitna pogodbeno omejitev sicer nima učinkov proti tretjim), plačila stroškov ter predvsem pri določanju nadomestila oziroma nagrade za delo prokurista. Pogodbene stranke se dogovorita glede višine nagrade.

Obdavčitev nagrad prokuristov

Kljub temu da ne gre za klasično delovno razmerje, se nagrada prokuristu šteje kot dohodek iz zaposlitve. To določa Zakon o dohodnini (ZDoh-2). V skladu s tem se kot dohodek iz zaposlitve štejejo tudi vse bonitete, ki jih prokurist podjetja prejme na podlagi take zaposlitve. Če pa prokurist nima poslovodstvenega položaja pri poslovnem subjektu, se njegov dohodek obdavči kot dohodek iz drugega pogodbenega razmerja. V obeh navedenih primerih se od dohodka iz zaposlitve mesečno odtegne akontacija dohodnine po stopnji 25 odstotkov od davčne osnove. Prokurist podjetja se uvrsti tudi v davčni razred pri končnem obračunu dohodnine, in sicer glede na višino dohodka. Pri tem je pomembno dodati še, da se (v primeru, da gre za dohodek iz drugega pogodbenega razmerja) davčna osnova zmanjša za normirane stroške v višini 10 odstotkov dohodka, mogoče pa je uveljavljati tudi dejanske stroške prevoza in nočitve v zvezi z opravljanjem dela ali storitev.

Za SPOT svetovanje Goriška pripravila: **Lara Kalčič Leban**, Posoški razvojni center

Vira:

Prokurist podjetja. KUŠAR K. (Online). Mladi podjetnik. Datum izdaje: 8. 6. 2021. (Povzeto dne 10. 8. 2022). Dostopno na spletnem naslovu: mladipodjetnik.si/podjetniski-kotickek/poslovanje/prokurist-podjetja

JMMC, Hiša podjetnikov (online). Računovodski servis Nova Gorica. (Povzeto: 10. 8. 2022). Dostopno na spletnem naslovu: jmmc.si/racunovodstvo-nova-gorica/racunovodstvo-razlika-med-prokuristom-direktorjem